

Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет
Факультет української філології та журналістики
Кафедра мовознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчальної та
науково-педагогічної роботи,
голова науково-методичної ради
П. А. Грозденко
« 18 » лютого 2019 р.

Програма атестації здобувачів вищої освіти з модуля
Англійська мова

Напрямок підготовки: 6.020303 Філологія (українська, англійська мова та література)*

Ступінь вищої освіти: бакалавр
Форма навчання: денна
Термін навчання: 4 роки

ПОГОДЖЕНО
на засіданні
науково-методичної ради 24
факультету української філології та журналістики
Голова НМР Ю.О. Омельчук

« 7 » лютого 2019 р.

Херсон – 2019 р.

Затверджено на засіданні
кафедри мовознавства
Протокол №8 від 04.02.2019 р.
Завідувач кафедри мовознавства
доц. Гайдаєнко І.В.

Пояснювальна записка

Дисципліни теоретичного циклу, що викладаються для студентів напряму підготовки 6.020303. Філологія (українська, англійська мова та література)*, належать до числа дисциплін загально-професійної підготовки, метою яких є: прищепити студентам міцні та глибокі знання, що розкривають сутність мови в різних аспектах; ознайомити студентів з теоретичними основами лінгвістичної науки, які сприяють дослідженню та адекватній інтерпретації мовних явищ, допомагають співвіднести та порівняти мовні одиниці і засоби їх поєднання і функціонування в англійській мові.

Метою атестації здобувача вищої освіти є формування у студентів іншомовної комунікативної компетентності, що означає оволодіння мовою як засобом міжкультурного спілкування, розвиток умінь використовувати англійську мову як інструмент у діалозі культур і цивілізацій сучасного світу.

Ця мета передбачає досягнення студентами такого рівня іншомовної комунікативної компетентності, який був би достатнім для здійснення спілкування в усній (говоріння, аудіювання) і письмовій (читання, письмо) формах у межах визначених комунікативних сфер, тематики ситуативного мовлення та вивченого мовного і мовленнєвого матеріалу. Іншомовна комунікативна компетентність формується на основі взаємопов'язаного мовленнєвого, соціокультурного і мовного розвитку студентів відповідно до їхніх вікових особливостей та інтересів на кожному етапі вивчення англійської мови. Основою іншомовної комунікативної компетентності є комунікативні уміння, розвиток яких неможливий без оволодіння мовними засобами реалізації усного або писемного висловлювання. Проте знання лексичного і граматичного матеріалу ще не забезпечує розвитку комунікативних умінь. Необхідні навички оперування цим матеріалом, а також використання його для породження і розпізнавання інформації у визначених сферах спілкування. Неможливим також є розвиток комунікативної компетентності без відповідних соціокультурних і соціолінгвістичних знань, навичок і вмінь, які забезпечують входження особистості в інший соціум і сприяють її соціалізації у новому для неї суспільстві.

Сучасний рівень розвитку міжнародних зв'язків служить передумовою для активізації знань про культурні особливості країн і народів, мова яких вивчається. Цьому сприяє міжкультурний підхід до навчання англійської мови. Його необхідність зумовлена сучасним станом міждержавних і міжнаціональних зв'язків.

Завданням атестації здобувача вищої освіти є:

- формування стійкої мотивації до вивчення іноземної мови;

- ознайомлення з мовною системою і формування на цій основі базових фонетичних, лексичних, граматичних, стилістичних, орфоепічних, орфографічних навичок;
- розвиток умінь в усіх видах мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння, письмо, переклад) і в різних сферах спілкування (особистісна, публічна, освітня);
- формування гуманістичного світогляду, духовного світу людини, її моральних та естетичних цінностей, особистісних рис громадянина України, який сприймає і поділяє національні й загальнолюдські цінності, відчуває свою приналежність до європейської спільноти.

Мета атестації здобувача вищої освіти полягає в перевірці рівня сформованості професійної компетентності студентів.

Професійна компетентність полягає в оволодінні студентами необхідним колом професійних знань, умінь і навичок, що визначають рівень їхньої професійної діяльності та включає знання, уміння й навички, необхідні філологам.

Підготовка майбутніх учителів філологічного профілю передбачає формування ключових і предметних компетенцій:

- *філологічної компетенції*, що містить такі компоненти: лінгвістичний, загальногуманітарний, естетичний, стратегічний, інформаційний, особистісний, самоосвітній;

- *мовної компетенції* – володіння мовою як засобом навчання і спілкування;
- *комунікативної компетенції*, що полягає у розвитку всіх видів мовленнєвої діяльності та внутрішньому розумінні ситуаційної доречності і включає такі компетенції:

- *лінгвістичну компетенцію* – знання системи і структури мови, правила її функціонування в процесі комунікації;

- *соціолінгвістичну компетенцію* – здатність вибирати лінгвістичні засоби відповідно до сфери й умов спілкування;

- *дискурсивну компетенцію* – здатність будувати цілісні, зв'язні висловлення різних функційних стилів в усному й писемному мовленні;

- *соціокультурну компетенцію* – вміння оперувати знаннями про національно-культурні надбання України та країн світу; уміння будувати власну мовну поведінку з урахуванням ситуації.

Програма покликана сприяти такій організації атестації здобувача вищої освіти з англійської мови, за якої можлива глибока перевірка ґрунтовних й основоположних знань предмета майбутнім учителем і його вміння самостійно орієнтуватися в певній навчальній ситуації: вибір того чи того методичного прийому для вирішення конкретного завдання має бути аргументований

студентом з позиції його ефективності й переваг. Програмовий матеріал, на прикладі якого розглядаються методичні питання, обирається студентом самостійно.

РОЗДІЛ «АНГЛІЙСЬКА МОВА»

Зв'язок курсу лексикології з курсами граматики, фонетики та стилістикою. Методологічні принципи і методи лексикологічних досліджень в аспекті сучасного мовознавства.

Слово і словоформа. Варіанти слова: фонетичні, морфологічні, семантичні та діалектні. Морфологічний і словотворчий аналіз слова. Слово і морфема. Основні типи морфем в англійській мові та їх співвідношення. Аломорфи. Слова прості і складні. Словотворення і словозміна.

Головні та другорядні типи словотворення. Продуктивність типів словотворення, дериваційних моделей афіксів.

а) Афіксація: префіксація та суфіксація. Префікси і суфікси, їх класифікація, напівафікси. Гібридні слова.

б) Словоскладення в англійській мові: критерії складного слова. Класифікація складних слів.

в) Конверсія в сучасній англійській мові, її історичний розвиток. Субстантивіація в сучасній англійській мові. Лексикалізація синтаксичних груп.

г) Скорочення: скорочені слова, графічні аббревіатури, акроніми, телескопізми.

Значення слова. Головні типи значення слова: лексичне та граматичне. Компоненти лексичного значення: денотативний, конотативний, стилістичний. Структура лексичного значення, семантичні складові. Історична мінливість значень слів. Позамовні і мовні причини переосмислення слів. Зміна значення слова. Основні види переосмислення слів. Метафора і метонімія. Полісемія. Семантична структура полісемічного слова. Два аспекти полісемії.

Синонімія. Джерела синонімії. Функції синонімів, їх класифікація. Стилiстичні аспекти синонімії. Антонімія. Класифікація антонімів. Конверсиви.

Омонімія. Різні шляхи утворення омонімів. Класифікація омонімів.

Рухомість словникового складу. Вивчення словникового складу в його розвитку, нерозривному зв'язку з історією народу.

Специфічні особливості англійської мови: два основних літературних зразка – британського і американського стандартів у межах однієї мови. Система та структура у мові.

Фразеологічні одиниці як елементи словникового складу мови. Фразеологічна одиниця і слово. Фразеологічна одиниця і словосполучення. Шляхи утворення фразеологічних одиниць. Класифікація фразеологічних одиниць у сучасній англійській мові. Прислів'я та приказки.

Запозичення з інших мов як відображення культурно-історичних зв'язків між народами. Запозичення з інших мов в англійській мові, джерела запозичень. Асиміляція іншомовної лексики фонетична, граматична, семантична. Типи асимільованих слів.

Кальки. Етимологічні дублети, їх семантична і стилістична диференціація. Інтернаціональна лексика в сучасній англійській мові.

Типи словників. Характеристика найважливіших словників в англійській мові. Методи та принципи лексикологічного аналізу тексту.

Принципи теоретичної граматики.

План вираження і план змісту граматичних елементів мови. Морфологія і синтаксис як два головних розділи граматики.

Синтагматичний аспект граматики у світлі системної теорії. Парадигматичний аспект граматики у світлі системної теорії.

Поняття одиниці мови. Знакові одиниці мови, їхній розподіл на сегментні і надсегментні.

Слово і морфема. Проблема визначення слова. Слово як номінативна одиниця мови і як центральна одиниця морфології. Морфема як елементарна значима частина слова.

Морфологічні поняття безпосередньої граматичної форми, категоріальної граматичної форми і граматичної категорії. Граматична категорія як сукупна система вираження узагальненого граматичного значення (функції).

Опозиційна основа граматичної категорії. Опозиційний аналіз граматичних форм. Типи опозицій.

Поняття класу слів. Клас слів і підклас слів. Ознаки, що лежать в основі виділення різних класів і підкласів слів. Частини мови як традиційні граматичні класи слів.

Визначення частини мови як лексико-граматичної категорії. Розробка критеріїв виділення частин мови у вітчизняному і закордонному мовознавстві. Три критерії виділення частин мови: семантичний, формальний, функціональний.

Іменник як слово предметного значення.

Категорія субстантивного числа. Формальні і функціональні ознаки категорії числа. Проблема значення числа в різних підкласів іменників. Релятивне число й абсолютне число.

Категорія відмінка. Еволюція теоретичних інтерпретацій відмінка в англістиці. Теорії, місцевих відмінків і позиційних відмінків, їхня критична оцінка.

Проблема категорії роду. Рід як особлива лексико-граматична характеристика іменника.

Проблема артикля як граматичного визначника іменника. Парадигма детермінованих форм іменника. Проблема нульового артикля.

Загальна функціональна характеристика граматичних систем іменника.

Дієслово як слово процесуального значення. Особові форми дієслова. Категорія дієслівної особи. Категорія дієслівного числа. Проблема субстантивної віднесеності дієслівних категорій особи і числа. Категорія дієслівного часу. Категорія дієслівного виду. Категорія стану. Категорія способу.

Інфінітив. Герундій. Дієприкметник.

Прикметник як слово субстантивно-ознакового значення. Прикметники якісні і відносні. Ступені порівняння прикметників.

Прислівник. Граматичні підкласи прислівників. Прислівники якісні, кількісні, обставинні. Ступені порівняння прислівників.

Займенник. Проблема займенників як самостійної частини мови. Граматичні підкласи займенників.

Частка. Прийменник. Сполучник.

Речення як одиниця повідомлення. Номінативний аспект речення, співвіднесений з його предикативним аспектом. Проблема семантичної структури речення.

Словосполучення як одиниця номінації. Прості і складні підрядні словосполучення. Ієрархія залежностей у підрядному словосполученні.

Просте речення як монопредикативна синтаксична конструкція. Поняття предикативної лінії простого речення.

Головні члени речення (підмет, присудок), другорядні члени речення (додаток, обставина, означення). Проблема складеності простого речення. Двоскладні й односкладні прості речення. Проблема повноти простого речення. Повні і неповні прості речення. Поняття нульової синтаксичної форми.

Членування речення за безпосередніми складовим. Семантична інтерпретація цього членування. Його зв'язок із традиційною моделлю членів речення.

Поняття актуального членування речення. Актуальне членування речення і контекст.

Поняття комунікативного типу речення. Проблеми виділення комунікативних типів речення. Комунікативні типи речення в аспекті актуального членування. Актуальне членування як основа формування

комунікативних типів речення. Проблема прагматичної інтерпретації комунікативних типів речення.

Складне речення як поліпредикативна конструкція. Предикативні лінії в складному реченні. Елементарне складне речення.

Поняття підрядної поліпредикації. Головне речення, підрядне речення. Сполучникове підпорядкування і безсполучникове підпорядкування речень. Проблема співвідношення синтаксичних і семантичних зв'язків головного і підрядного речення.

Проблема існування складносурядного речення як поліпредикативної конструкції.

Складнопідрядне речення як діагностуюча модель для складносурядного речення. Проблема синтаксичної синонімії на рівні складного речення.

Поняття синтаксису тексту. Синтаксичний аспект монологічного тексту. Синтаксичний аспект діалогічного тексту.

Текст і контекст. Речення як елементарний текст (мінімум тексту) і центральна ланка синтаксичних і семантичних зв'язків тексту.

Проблема категорій (аспектних ознак) тексту. Тематична цілісність як аспект тексту. Семантико-синтаксична когерентність як аспект тексту. Корелативність (повторна номінація) і її місце в текстотворенні.

Фонетика давньоанглійської мови. Наголос у давньоанглійській мові. Зміни наголошення голосних. Розвиток нових монофтонгів і дифтонгів. Переломлення і дифтонгізація. Палатальна мутація. Зміни давньоанглійських приголосних: ствердіння, ротацизм, озвучення та оглушення фрикативних приголосних. Західно-германська гемі нація приголосних. Система давньоанглійських приголосних.

Грамматика давньоанглійської мови. Частини мови та граматичні категорії. Іменник. Відмінки і відміни. Займенник. Особові та вказівні займенники. Прикметник. Ступені порівняння. Дієслово та його граматичні категорії. Морфологічна класифікація дієслів: сильні, слабкі, малі групи дієслів. Базові форми дієслова (інфінітив та дієприкметник).

Словникова база давньоанглійської мови. Етимологічні прошарки давньоанглійського словника. Запозичення із кельтської мови. Вплив латинської мови на давньоанглійський словник. Словотворення.

Еволюція звукової системи з XI по XVIII ст. Наголос у середньоанглійському і ранньому новоанглійському періодах. Ненаголошені голосні. Зміни наголошених голосних. Кількісні зміни голосних. Якісні зміни голосних. Великий зсув голосних та його інтерпретації. Еволюція приголосних у середньоанглійському і ранньому новоанглійському періодах.

Еволюція граматичної системи з XI по XVIII ст. Іменник у середньоанглійському періоді та його граматичні категорії. Займенник. Розвиток артиклів. Прикметник. Ступені порівняння. Дієслово. Еволюція його граматичних категорій. Сильні, слабкі, малі групи дієслів. Безособові форми. Розвиток герундію.

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Антрушина Г.Б., Афанасьєва О.В., Морозова Н.Н. Лексикологія англійського мови. – М.: Дрофа, 2000. – 287 с.
2. Аракин В.Д. Сравнительная типология англійського та російського мови. – М.: Просвещение, 1989. – 234 с.
3. Жлуктенко Ю.О. Порівняльна граматика української та англійської мов. – К., 1998.
4. Корунець І.В. Порівняльна типологія англійської та української мов: Навчальний посібник. – Вінниця: Нова книга, 2003. – 458 с.
5. Мороховская Э.Я. Основы теоретической грамматики англійського мови. – Киев, 1984.
6. Alexander L.G. Longman English Grammar. – London and New York, 1996.
7. Blokh M.Y. A Course in Theoretical English Grammar. – М., 2000.
8. Иванова И.П., Чахоян Л.П. История англійського мови. – М.: СПО «Лань», 2001.
9. Иванова И.П., Чахоян Л.П. Практикум по истории англійського мови. – М.: СПО «Лань», 2000.
10. Кушнерева А. М. Балртуева Е.П. История англійського мови. Улан-Уде: изд-во Бурят. Гос. Ун-та, 2012.
11. Павленко Л.Г. История англійського мови. – М.: Владос, 2008.
12. Расторгуева Т.А. История англійського мови. – М.: Астрель, 2002.
13. Смирницкий А.И. Лекции по истории англійського мови. – М., 2000.
14. Хрестоматия по истории англійського мови с 7 по 17 в. – М.: изд-во: Академия, 2007.
15. Blake N.F. A History of the English Language. – London: MacMillan Press LTD, 1996.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Жлуктенко Ю.О. Порівняльна граматика української та англійської мов. – К., 1998.
2. Иванова И.П., Чахоян Л.П. История англійського мови. – М.: СПО «Лань», 2001.
3. Мороховская Э.Я. Основы теоретической грамматики англійського мови. – Киев, 1984.
4. Расторгуева Т.А. История англійського мови. – М.: Астрель, 2002

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
відповідей студентів з модулю
«Англійська мова»

Оцінка **ВІДМІННО (90-100 А)** ставиться, коли студент повністю засвоїв теоретичний матеріал, логічно і послідовно викладає його, пов'язуючи з суміжними темами, бачить міжпредметні зв'язки, наводить приклади і коментує їх. Обов'язковим є знайомство з додатковою літературою, опрацювання її та використання при висвітленні питання. Студент робить самостійні висновки, висловлює гіпотези, дискутує, аргументує, посилаючись на першоджерела. Відповідь засвідчує вільне володіння науковою термінологією як інтернаціональною, так і національною.

Виконуючи практичні завдання, студент демонструє вміння і навички системного аналізу мовного матеріалу, що виявляється в абсолютному дотриманні послідовності розбору і коментарі всіх контрольних характеристик. При виконанні синтаксичного, фонетико-фонологічного та граматичного аналізів не допускає грубих помилок. Можлива одна негруба помилка, яку студент сам при нагадуванні виправляє. Культура оформлення записів бездоганна: дотримано всіх графічних позначень, витримано правила розміщення компонентів аналізу на письмі, немає жодної орфографічної чи пунктуаційної помилки.

Студент демонструє високу культуру фахового мовлення, яка виявляється в точності, логічності, послідовності викладу та в багатстві і різноманітності використаних мовних одиниць.

Оцінка **ДОБРЕ (82-89 В)** виставляється за умови, коли студент засвоїв теоретичний матеріал, вільно викладає його. Наводить доцільні приклади. Але в нього є незначні проблеми (1-2 неточності) з усвідомленням системних зв'язків чи коментарем мовних явищ. Не завжди дотримується логіки викладу, хоч вільно орієнтується у матеріалі, але інколи припускається одиничних помилок. Додаткову літературу знає, але не вводить посилання на неї в контекст відповіді.

При виконанні практичних завдань в основному правильно виконує всі види мовного аналізу, але може помилятися при коментарі, при цьому робить не більше 4-ох помилок при виконанні всіх видів аналізу. Записи грамотні; можливі 1-2 помилки у складних правописних позиціях.

Студент демонструє високу культуру мовлення. Відповідає чітко й виразно, послідовно викладає матеріал, але не завжди використовує можливі засоби урізноманітнення мовлення.

ДОБРЕ (74-81 С) студент одержує за добре знання матеріалу, яке виявляється у зв'язній, але неповній відповіді у несуттєвих позиціях. Наводяться доречні приклади. Але відсутні посилання на додатову літературу, є помилки чи неточності (1-2) у вживанні термінів (наприклад, фонема / звук).

Студент вільно викладає матеріал, дотримуючись вимог науково-навчального підстилю. Відповідь може бути неточною в якомусь одному фрагменті, може порушуватись логіка й послідовність викладу, але при цьому не порушується його цілісність.

Оцінка **ЗАДОВІЛЬНО (64-73 Д)** ставиться студенту, який засвоїв матеріал на рівні переказування, відтворює вивчене не завжди логічно і послідовно, але не губиться при необхідності навести приклад.

При виконанні практичних завдань студент виявляє основні необхідні для вчителя вміння, але допускає помилки, які свідчать про суттєві прогалини в засвоєнні теоретичного курсу, про відсутність системних зв'язків, що виявляється у недотриманні послідовності відповіді, допускає 7-9 помилок.

Культура мовлення достатня: студент говорить літературною мовою, але порушує норми наголошування, одинично – фонетико-орфоепічні та лексичні. Послідовність викладу і його логіка можуть порушуватись; мовлення не вражає багатством і різноманітністю форм. У записках трапляються негрубі орфографічні та пунктуаційні помилки (не більше 6).

ЗАДОВІЛЬНО (60-63 Е) свідчить про засвоєння матеріалу на рівні непевненого переказування з порушенням логіки викладу і точності у вживанні термінів. Але студент здатен відтворити теоретичне питання на рівні короткої зв'язної відповіді з одиничними прикладами. Знає стандартні дефініції.

Мовлення літературне, але можуть траплятися помилки в наголошуванні слів, у виборі форми, на стилістичному рівні – перехід з науково-навчального підстилю на розмовний тощо.

Записи свідчать про посередній рівень грамотності, але без грубих орфографічних і пунктуаційних помилок.

Оцінка **НЕЗАДОВІЛЬНО (35-59 F, 1-34 FX)** свідчить про епізодичні знання з курсу, які не дають цілісного уявлення про рівень підготовки студента до роботи в школі. Він не може дати зв'язну відповідь на питання, сплутує різні мовні факти, слабо орієнтується в термінології.

Записи містять пунктуаційні й орфографічні помилки у типових позиціях.